

Očkování osob ve věku od 50 let

Od dosažení středního věku dochází u člověka ke změnám, které mohou způsobovat jeho vyšší náchylnost k infekcím. Jedná se o slábnutí přirozené obranyschopnosti (imunosenescenci), objevení se chronických onemocnění, často v kombinacích, omezování fyzické aktivity, užívání většího množství léků. Z těchto důvodů narůstá i potřeba chránit se před nakažlivými nemocemi očkováním.

Vzhledem k nižší obranyschopnosti je u osob ve středním a vyšším věku více než u mladších potřeba rozlišovat očkování živými a neživými vakcínami:

Živé vakcíny nejsou sice v tomto věku kontraindikovány, je u nich ale vyšší riziko nežádoucích reakcí. Proto je vždy potřeba zvážit přínos tohoto očkování a zdravotní stav dané osoby. V úvahu z této kategorie připadá zejména přeočkování proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám, očkování proti planým neštovicím a „cestovatelská“ očkování proti žluté zimnici a horečce dengue.

Oproti tomu očkování **neživými vakcínami** nejen že není nijak omezeno, ale jeho přínos je tím větší, čím zranitelnější vůči infekcím daná osoba je. Zájemci o vakcinaci se často ptají: „Je pro mne toto očkování vůbec vhodné, když... (mám vysoký tlak, cukrovku, kardiostimulátor, autoimunitní onemocnění, beru ty a ty léky atd. atd.)?“ Odpověď je jednoznačná: „Právě pro vás je vhodné“. **Právě pacienti s oslabenou imunitou a rizikovými faktory se před infekčními nemocemi potřebují očkováním chránit nejvíce.** Jediným problémem může být to, že účinek vakcinace může být u těchto osob nižší. Tomu se ovšem dá do značné míry vyhnout volbou vhodných očkovacích látek a vakcinačních schémat. Navíc vždy platí, že i omezená ochrana je lepší než žádná.

Jedná se především o očkování proti těmto nemocem:

Chřipka: Riziko vážného průběhu roste s věkem a přidruženými onemocněními. Očkovat je třeba **každý rok** před začátkem sezóny (optimálně **říjen – listopad**). Od 60 let věku je vhodné volit vakcínu s vyšším obsahem antigenu, která dokáže kompenzovat slabší imunitní reakci a má tedy v tomto věku vyšší účinnost. Osobám od 65 let a pacientům s některými chronickými onemocněními hradí očkování zdravotní pojišťovna. **Covid-19** je stále aktuální onemocnění, u kterého rovněž riziko komplikací a vážných následků strmě roste s věkem a přidruženými diagnózami. Ochrana po prodělaném onemocnění i po očkování časem slábne, navíc se objevují nové mutace viru; proto je vhodné nechat se přeočkovat **jednou za rok**, optimálně **začátkem podzimu** (osoby ve vysokém riziku i dvakrát ročně). Očkování je plně hrazeno ze zdravotního pojištění.

Pneumokoková onemocnění jsou skupinou infekcí, které zejména u dětí a starších osob mohou být vysoce závažné. Typickou těžkou formou ve vyšším věku je zánět plic s cca 5% smrtností, může se objevit i sepsa či meningitida se smrtností 20 – 30 %. Existuje několik různých typů vakcín. **Základní očkování je jednorázové** a od 65 let věku je plně hradí zdravotní pojišťovna (stejně jako pacientům s některými chronickými onemocněními). Dále může být vhodné tuto základní ochranu po poradě s lékařem **rozšířit dalšími typy vakcín** pokrývajících širší spektrum pneumokokových původců. Očkovat lze celoročně.

Klíšťová encefalitida je onemocnění přenášené klíšťaty a napadající centrální nervový systém. K nákaze může snadno dojít nejen ve volné přírodě, ale i v zahradách a městských parcích. I u této nemoci roste riziko vážného průběhu s věkem. Základní očkování obnáší **tři dávky** během 12 měsíců, následně se přeočkovává jednou dávkou po 3 – 5 letech (dle věku). Osobám nad 50 let je hrazeno z veřejného zdravotního pojištění.

Tetanus, záškrt a dávivý (černý) kašel: Očkování proti tetanu má být u dospělých obnovováno každých **10 – 15 let**; u starších osob je vhodné se držet spíše při spodní hranici tohoto intervalu. Místo samostatné vakcíny proti tetanu je vhodnější přeočkovat **kombinovanou vakcínou** proti tetanu, záškrtu a dávivému kašli. I tyto další dvě nemoci představují významnou hrozbu a ochrana po očkování v dětství (příp. i po prodělaném onemocnění) již dávno není dostatečná. V případě zvýšeného epidemického výskytu černého kašle nebo záškrtu nebo jinak vzniklé zvýšené potřebě ochrany lze těmito vakcínami očkovat i v případě, že vakcinace proti tetanu je ještě platná.

RS viry: Mohou působit běžné respirační infekce, ale u disponovaných osob (zejména dětí a seniorů) také těžké záněty dolních dýchacích cest, které bývají častou příčinou hospitalizací a nesou s sebou riziko těžkých komplikací včetně úmrtí. Očkovat proti nim lze **jednorázově kdykoli během roku**, ochrana je dlouhodobá.

Pásový opar je onemocnění vyvolávané stejným virem, který je původcem planých neštovic. Projevuje se lokalizovanou vyrážkou a velmi silnými bolestmi v zasaženém místě, nejčastěji na trupu, ale i v obličeji. Bolesti mohou přetrvávat dlouhodobě, může také docházet ke komplikacím, např. k postižení oka. Některé osoby mají sklon trpět touto chorobou opakovaně. Od 50 let věku se lze chránit vakcinací, která zahrnuje **dvě dávky podané v intervalu 2 – 6 měsíců**; očkování poskytuje dlouhodobou ochranu.